

‘Aan gerekwireerde mijn exploit doende’

Taal in het werk [16]: de deurwaarder

Er zijn beroepen waarin taal zo niet de hoofdrol, dan toch zeker een flinke bijrol speelt. Geregeld worden ze in *Onze Taal* geportretteerd. Deze keer: de deurwaarder. Over ‘litigieuze facturen’, ‘executoriaal beslag’, ‘voldoening buiten rechte’, en het schrijven van ellenlange zinnen.

Jacco Snoeijer

‘Dwangbevel! In naam der Koningin!’ Wie zijn rekeningen niet op tijd betaalt, riskeert de komst van de deurwaarder. En dat is met name voor wanbetalende taalliefhebbers een aanzienlijk risico. De deurwaarder komt namelijk niet zomaar langs: hij ‘vervoegt zich aan voormeld adres’. En dan geeft hij geen kopie van een aanmaningsbrief af, om vervolgens verder te gaan, nee: ‘aldaar aan laatstgemeld adres exploit doende en afschrift dezes latende’ vertrekt de deurwaarder weer, de schuldenaar in verraging achterlatend. Er is zojuist een exploit betekend. Maar wat betekent dat? Wat is het verhaal achter het verhaal door de deurwaarder? En waarom leest dat verhaal zo lastig?

■ DICKENS

Wie een dwangbevel leest, of zich over een dagvaarding buigt, zou bijna denken dat de deurwaarder een figuur uit de negentiende eeuw is. Zo iemand die met hoge hoed en wapperende cape op de voordeur roffelt. ‘Heden, heb ik, deurwaarder, op verzoek van eiser, GEDAGVAARD, gedaagde, OM op de dertiende maart tweeduizend en dertien in persoon te verschijnen ter terechtzitting van de rechtbank, alsdan en alsdaar zitting houdende in het gerechtsgebouw te ’s-Hertogenbosch, TENEINDE op eerdergenoemde tijd en plaats door eiser tegen zich als gedaagde op de hieronder te ontwikkelen gronden te horen eiser als volgt.’ De deurwaarder als een in de

tijd verdwaald personage uit een roman van Dickens.

In de eenentwintigste-eeuwse werkelijkheid is de deurwaarder echter een vrij normale ambtenaar en zelfstandig ondernemer (zij het eentje met afwijkende opvattingen over hoofdlettergebruik). Als ambtenaar heeft hij de wettelijke taak officiële stukken van een juridische procedure bij de partijen te bezorgen en de inhoud ervan mee te delen (te ‘betekenen’), en als ondernemer houdt de deurwaarder zich onder andere bezig met het incasseren van schulden. Soms hoort daar het roffelen op de deur bij, maar vaak ook gaat een dagvaarding of een aanmaning in een envelop in de overvolle brievenbus.

De wettelijke taak officiële stukken te betekenen – de deurwaarder is een gespecialiseerde juridische postbesteller – verklaart voor een deel waarom de deurwaarder zulke ouderwetse woorden en ingewikkelde zinsconstructies han-

teert. De wetten waarmee de deurwaarder werkt, stammen namelijk uit de negentiende eeuw. Zo schrijft het wetboek van burgerlijke rechtsvordering voor dat een dagvaarding (een oproep om bij de rechtbank te verschijnen) ‘per exploit geschiedt’ en stelt het eisen aan de vorm waaraan zo’n exploit moet voldoen. Als de deurwaarder op een dagvaarding zou schrijven dat ‘hij een kopietje van deze oproepbrief in de bus heeft gedaan’, zou dat gevolgen kunnen hebben voor de rechtszaak. De ouderwetse hoed en cape zijn dus simpelweg dwingende kledingvoorschriften.

■ BIJSLUITER

Sommige frasen in de stukken van de deurwaarder die voor de buitenstaander abracadabra zijn, hebben bovendien een specifieke juridische betekenis – zoals ‘uitvoerbaar bij voorraad’, ‘tegen kwijting te betalen’, of ‘kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte’.

Illustratie: Frank Dam

Het is vaktaal. Nu is die vaktaal wel aardig voor juristen onderling – zo hebben ze aan een half archaisch woord genoeg – maar het maakt de teksten voor veel niet-ingevoerde ontvangers onbegrijpelijk. Niet iedereen heeft een verwijzend en verklarend juridisch woordenboek onder handbereik wanneer de deurwaarder langskomt. Freek de Jonge voert in een voorstelling een deurwaarder op die aanbelt met de mededeling dat hij beslag op het huis komt leggen. Zegt Freek: ‘Nou ben ik gek op pannenkoeken, maar dit is wel erg overdreven!’

Omdat net als Freek de Jonge veel schuldenaren de juridische terminologie onvoldoende of zelfs verkeerd begrijpen, heeft de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) in oktober 2011 een aantal ‘juridische bijsluiters’ ontwikkeld. De bijsluiters vervangen de officiële stukken niet, maar proberen ze wel te verduidelijken door in eenvoudige taal (in het Nederlands, maar ook in het Engels, Duits, Frans, Turks en Arabisch) uit te leggen wat het betekent als de deurwaarder bijvoorbeeld executoriaal beslag komt leggen: waardevolle spullen weghalen om ze in het openbaar te verkopen. Zo’n bijsluiter is geen overbodige luxe, want zonder die uitleg is een exploit van zo’n beslag tamelijk onnavolgbaar – totdat het moment aanbreekt waarop de deurwaarder de flatscreentelevisie en de laptop af laat voeren.

■ ÉÉN LANGE ZIN

De onduidelijkheid in de tekst van een exploit komt ook doordat die is opgesteld als één lang verslag van wat de deurwaarder allemaal aan mededelingen heeft gedaan en aan handelingen heeft verricht, vervat in één enkele zin, die pagina’s lang doorloopt: ‘Heden heb ik, uit kracht van de grosse van een beschikking gegeven door de E.A. Voorzieningenrechter houdende verlof tot het ten laste van na te noemen gerekwireerde leggen van conservatoir beslag, welke beschikking is gegeven op het daartoe door mijn rekwirante ingediende verzoekschrift, in tegenwoordigheid van de door mij ten deze verzochte getuige; aan gerekwireerde mijn exploit doende en sprekende met voornoemde, tegenover wie ik mij heb gelegitimeerd en het doel van mijn komst heb meegedeeld, waarna hij mij en mijn getuige desgevraagd de toegang tot het perceel verleende; aangezegd dadelijk te zullen overgaan tot het leggen van conservatoir beslag op de roerende zaken’, enzovoort.

Met de bijsluiter wordt de zaak een stuk leesbaarder: ‘Er is tegen u een von-

nis gewezen of een dwangbevel uitgevaardigd en u heeft geen (volledige) betaling verricht. De gerechtsdeurwaarder heeft daarom beslag op uw inboedel gelegd.’ De toelichting uit de bijsluiter is des te belangrijker, aldus de KBvG in een persbericht, omdat een mondelinge toelichting door de deurwaarder vanwege de stress en emoties bij de schuldenaar soms niet goed overkomt.

■ TE DEZER ZAKE

De juridische noodzaak om vaktermen te gebruiken, en bepaalde ouderwets geformuleerde vormvoorschriften weer te geven, verklaart het ouderwetse taalgebruik maar voor een deel. De stukken van de deurwaarder wemelen van woorden als *weshalve* en *mitsdien*, terwijl een enkeling het zelfs aandurft een woord als *mitsgaders* te gebruiken. *Mitsgaders*! Verder hebben deurwaarders een warme band met het multifunctionele voorzetsel *te*, bij voorkeur te gebruiken in de tweede naamval. Een willekeurige greep levert op: *te eniger tijd*, *te gelegener tijd*, *ten verzoeken*, *ten titel*, *ten kantore*, *te dezer zake*, *ten deze*, *te uwer*, *ten bewijze*, *ter griffie*, *ten eigen bate*, *te onzer kennis*, *te zijner keuze*, *te goeder trouw*, en natuurlijk *ter incasso* – de lijst is verre van foutloos en schier oneindig.

Als er geen juridische noodzaak voor dit taalgebruik is, waarom komt het dan voor? Een Amsterdamse advocaat heeft een dagvaarding uit 1880 ingelijst boven zijn bureau hangen. Datzelfde stuk zou je volgens hem – eenmaal uit de lijst – vandaag vrijwel ongewijzigd door een deurwaarder kunnen laten betekenen. Hij wijst erop dat de taal van deurwaar-

De stukken van de deurwaarder wemelen van woorden als ‘weshalve’ en ‘mitsdien’, en zelfs ‘mitsgaders’. ‘Mitsgaders’!

derstukken al die tijd prima heeft gewerkt, en dat er dus geen drang bestond om het taalgebruik aan te passen. Die *if it ain't broke, don't fix it*-mentaliteit heeft ertoe geleid dat 123 jaar na het schrijven van die ingelijste dagvaarding de deurwaarder nog steeds termen als *metterwoon*, *desniettegenstaande* en *nochtans* opschrijft.

■ WIJ-GEVOEL

Taalhistoricus en journalist Ewoud Sanders geeft nog een andere verklaring. Hij schreef een paar jaar geleden op zijn

blog dat het gebruik door juristen van woorden als *weshalve* en *mitsdien* een wij-gevoel geeft: “Door dergelijke woorden laat je zien dat je weet hoe het hoort. Je hebt je het vakjargon eigen gemaakt, plus de taalkundige bosschage waarin dat jargon is opgebloeid.”

Hoe het ook zij, in de taalkundige bosschage van de deurwaarder tiert het Frans welig. De eerste versie van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering is uit de tijd van Napoleon, en de Franse origine klinkt nog steeds door in de teksten van nu. De schuldeiser of degene die een verzoek indient bij de rechtbank heet gelukkig tegenwoordig vaak gewoon ‘eiser’ of ‘verzoeker’, maar ‘insinuant’ of ‘requestrant’ komen ook nog voor. De schuldenaar of degene tegen wie het verzoek gericht is, wordt in die laatste gevallen ‘geinsinueerde’ of ‘gerequestreerde’. Een voor de rechter betwiste rekening heet dan ‘litigieuze factuur’. En de werkelijk francofiële deurwaarder sluit zijn stuk af met ‘sur ce, salut!’ Juridisch zijn dat Frans en die francolegieën nergens voor nodig, maar blijkbaar is het *comme il faut*.

■ QUOD DRIEWERF NON

Frans is niet de enige vreemde taal in de stukken. Veel deurwaarders – net als veel juristen – strooien graag met wat Latijn. *Quod non* is een prachtig voorbeeld. Het wordt gebruikt om een stelling van de andere partij te ontkrachten: ‘Zo u de rekening al betaald zou hebben – quod non – is dat niet tijdig geschied.’ Op die manier. Ook de overtreffende trap komt voor: ‘quod uitdrukkelijk non’ en zelfs ‘quod driewerf non’. En ter afsluiting schrijft de deurwaarder niet ‘tot

ziens’, maar concludeert hij ‘tot persistit’. Waarmee hij maar wil zeggen dat hij onverkort bij zijn standpunt blijft. Klare taal is anders.

Zal de deurwaarder ooit zo schrijven dat de wanbetaler hem met open armen ontvangt? Dat de taalliefhebber reikhalzend uitkijkt naar zijn komst? Dat is onwaarschijnlijk. Maar een helder geschreven stuk helpt wel. En daarvoor zal de deurwaarder toch de woorden met een ouderwetse snit moeten inruilen voor een eigentijdse outfit. In naam des Konings!